Luonnonvarakeskus

Dnro: 1294/00 00 02 02/2022

9.5.2022

Asia: HE 52/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden valmisteveron palautuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Teema: Luken kirjallinen asiantuntijalausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle koskien hallituksen esityksen eduskunnalle maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden valmisteveron palautuksen talousvaikutuksia maatalousyrityksiin.

Luken asiantuntijalausunto

1 Tausta

Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen vuoksi maatalousyritysten energiakustannukset ovat nousseet, ja ne ovat suoraan ja välillisesti aiheuttaneet pahenevan kustannuskriisin maatalousyrityksiin. Sen helpottamiseksi ja huoltovarmuuden turvaamiseksi hallitus valmistelee toimia, jotka lisäävät tukea kotimaiselle ruoantuotannolle akuutissa tilanteessa noin 300 miljoonalla eurolla.

Varautumisen ministerityöryhmä linjasi yhtenä nopeavaikutteisena toimena maatalouden energiaverojen palautuksen 45 miljoonan euron kertaluonteisesta lisäpalautuksesta. Maataloudenharjoittajille maksettaisiin energiaveron lisäpalautusta EU:n vähimmäisverotasoon asti vuoden 2021 aikana maataloudessa käytetyistä energiatuotteista.

Tässä lausunnossa tarkastellaan tämän lisätuen ja energiaverojen lisäpalautuksen vaikutuksia maatalouden tulos- ja kannattavuuskehitykseen.

2 Energiaveron palautus kriisitoimenpiteenä

Esityksen mukaisesta lisäpalautuksesta lähes 99 prosenttia koskisi kevyttä polttoöljyä, jota on käytetty maa- ja puutarhataloudessa erityisesti moottoripolttoöljynä traktoreissa ja muissa työkoneissa (3200 GWh/v), viljankuivauksessa (917 GWh/v) sekä lämmityksessä (248 GWh/v). Loppuosa koskisi pääasiassa raskasta polttoöljyä (61 GWh/v), jota käytetään lähinnä kasvihuoneissa. Energiankulutuksen vähentämisen keinoja on rajoitetusti eikä vaihtoehtoisia polttoaineita maataloudessa käytettävälle moottoripolttoöljylle ole laajamittaisesti käytössä. Kriisitoimenpiteenä palautus kohdentuu etenkin niille yrittäjille, jotka tekevät viljelytoimia koneilla ja joiden kustannukset ovat nyt kohonneet, vaikkakin esitetyn korotetun palautuksen perusteena oleva energiaostojen määrä on edeltävältä vuodelta. Tyypillisesti polttoaineiden kulutus yksittäisellä maatilalla vuosittain on kuitenkin melko vakaa, mikäli viljelyaloissa ei tapahdu isoja muutoksia.

3 Energiaveron palautuksen talousvaikutuksen Suomen maatalouden kannattavuuskehitykseen

Luonnonvarakeskus, Luke laskee ja myös ennustaa jatkuvasti Suomen maatalousyritysten ja maatalouden talous- ja kannattavuuskehitystä. Laskenta ja ennusteet perustuvat todellisilta n. 740 maatalousyritykseltä, kannattavuuskirjanpitotiloilta kerättäviin aineistoihin. Tulokset painotetaan edustaviksi alueittain, tuotantosuunnittain ja tilakokoluokittain kuvaamaan

Suomen suurimpien n. 30 000 aktiivitilan keskimääräisiä tuloksia. Näistä lasketaan Kokonaislaskennassa myös koko Suomen maataloutta kuvaavat summatulokset, jotka kuvaavat Suomen kaikkien 48 000 maatalousyrityksen talouskehitystä.

Tulosten mukaan maatalouden kannattavuustilanne on ollut jo vuosia tasoltaan heikko. Luken 28.2.2022 julkistaman talousennusteen mukaan Ukrainan sodan vuoksi maatalousyritysten keskimääräinen yrittäjätulo tulisi lähes puolittumaan vuodelle 2021 ennustetusta n. 17 000 euron tasosta 10 000 euroon vuotta ja yritystä kohti vuodelle 2022. Kannattavuutta kuvaava kannattavuuskerroin puolestaan laskisi 0,41:stä 0,25:een. Tällöin maatalousyrittäjän tuntipalkka jäisi 4,0 euroon ja oman pääoman korkotuotto painuu 0,9 prosenttiin. Nämä korvaukset ovat 25 prosenttia tavoitteeksi asetetusta kohtuullisesta tasosta.

Luken 5.5.2022 päivitetyssä talousennusteessa on huomioitu hallituksen kotimaiselle ruoantuotannolle akuutissa tilanteessa suunnitteleman noin 300 miljoonan euron lisätuen vaikutukset maatalousyrityksille sekä päivitetty myös maataloustuotteiden ja panosten hintanäkymät. Näiden kaikkien seurauksen maatalouden vuoden 2022 kannattavuuden ja yrittäjätulon ennustetaan säilyvän 2021 tasolla. Kannattavuuskerroin tulisi olemaan 0,43 ja yrittäjätulo 18 400 euroa. Luonnollisesti ennusteeseen sisältyy runsaasti epävarmuutta sekä hintakehitykseen että myös tulevan kesän satotasoihin liittyen.

Yrittäjätulon kohentuminen ennusteessa tukien osalta johtuu siitä, että maatalousyrityksille kohdennetut tukituottoja nostavat tuet sekä kustannuksia alentavat veropalautukset korottavat molemmat maatalousyritysten yrittäjätuloja.

4 Energiaveron lisäpalautuksen vaikutus Suomen maatalouden kustannussummaan

Tilivuotta 2022 koskevan kokonaislaskentaennusteen mukaan hallituksen esityksessä suunniteltu 45 miljoonan euron energiaveron lisäpalautus vastaisi n. 5,5 prosentin osuutta maatalouden kustannuksista, kun mukana ei ole yrittäjäperheen omasta työstä ja pääomasta aiheutuvia laskennallisia kustannuksia. Nämäkin kustannuserät huomioiden energiaveron lisäpalautus vastaa n. 4,5 prosentin osuutta maatalouden kokonaiskustannuksista. Näin energiaveron lisäpalautuksella on merkittävä maatalouden kustannuksia alentava vaikutus.

Lähteet:
Luonnonvarakeskus, Maa- ja puutarhatalouden energiankulutus. https://www.luke.fi/fi/tilastot/maa-ja-puutarhatalouden-energiankulutus
Luonnonvarakeskus, kannattavuuskirjanpitotulokset (www.luke.fi/taloustohtori/maatalous).
Luonnonvarakeskus, kokonaislaskentatulokset (www.luke.fi/taloustohtori/kokonaislaskenta).
28.2.2022: https://www.luke.fi/fi/uutiset/maatalouden-kustannuskriisi-painaa-kannattavuutta
5.5.2022: https://www.luke.fi/fi/uutiset/luke-ennustaa-maatalouden-kannattavuuden-sailyvan-edellisen-vuoden-tasolla

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:

Erikoistutkija Arto Latukka, Biotalouden kannattavuus

Erikoistutkija Olli Niskanen, Yritystalous ja liiketoimintamallit